

2006
2012

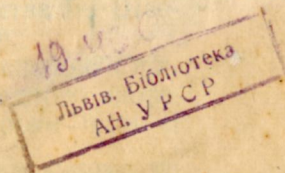
11
19.11.50
ДО

Боротьби за право.

Написав і видав
М. ПАВЛИК.

Ціна 10 сотиків.

Львів, 1914.

З друкарні „Діла“, Ринок ч. 10.

40.1

252

од

Родителски център

Национален център
М. П. А. В. И. К.

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА
АН УРСР
№ И 57252

1914

С. 10

В кінці 1906 р. зладив я (для „Української Видавничої Спілки“ у Львові — голова: проф. М. Грушівський — і за її почином) український переклад розвідки Рудольфа Єрінга (Ihering) п. з. „Боротьба за право“, та додав до него своє передне слово, що й було надруковане в первіснім виданю перекладу, 1909 р., в Києві (в самім кінці книжки, на ст. 92—95), але skonфісковане російським урядом.

Я мав право й підставу (з передуючої й пізнішої практики з виданнями Спілки, skonфікованими в Росії) надіяти ся, що вона видасть у Львові (хоть може й не від себе, формально, для забезпеки російського відділу товариства й его функціонерів від карної відповіді в Росії) моє skonфісковане писане та вставить его бодай у ті примірники видання, що продають ся за межами Росії. Та, після довжезного — пятьлітнього! — марного надіяння на Спілку, мені нарешті вриває ся терпець, і я мушу отсе сам виповнити єї елементарний громадський обовязок — видати згадане писане*), дібравши ся, по гіркій біді — аж сими днями! — до одинокого несakonфікованого примірника первісного видання, що зберігає ся в бібліотеці „Наукового Товариства ім. Шевченка“ у Львові (під ч. 2509/109).

Прогайноване справи Видавничою Спілкою після skonфіскати мого передного слова, як і видане розвідки аж у три роки після єї

*) Роблю се без переміни — навіть язикових чудасій, яких наробила мені редакція чимало і в тексті перекладу розвідки!

перекладу — се б то вже після впадку російської революції, коли й цензура російська подужала і змогла досягти видане і — дякуючи нечуваному недбальству видавців — захопити майже всі надруковані примірники, — се таки найяркіший зразочок нашої політичної бездарности, лячний доказ того, що боротьба за право — у нас річ дійсно нова й осоружна певним особам і групам українським у Росії, навіть найверхнішим і, здавалось би, найсвідомішим, — неважаючи на те, що в Росії тепер наше житце топче ся без милосердя копитами московських опричників, що вперли свої загони вже й на австро-угорську Україну...

Гадаю я, що й у боротьбі з тим опричництвом моє слівце мати ме деяку вагу (як могло, — на гадку одного з найвизначніших молодших російсько-українських діячів, — мати єї давніше, як би було появило ся в свій час, себ то зараз після перекладу розвідки!) — що воно промовить і до значної частини господарів нашого потоптаного у Росії житця, що зиркають на чуже хижацтво з далеких лісів або таки з землі, припаденної ними ниць — і що й найбільше з тих лежачих або захованих залякані порозуміють таки, що до подібної сумної пригоди, як із конфіскатою моеї передмови, не сміє на далі допустити ні одна ні особа, ні інституція, ні загалом гурт український, коли наша нація має дійти свого права. Мусимо вже раз бути людьми, а не заляканими рабами!...

Львів, 1—2. VI. 1914.

М. П.

Передмова перекладчика.

Пізна поява в перекладі на нашу мову, отсієї Єрінгової розвідки, що діждала ся протягом 30 років аж 46 видань (25 німецьких і 21 перекладних, розумієть ся (,) не припадкова.

Основна ідея розвідки — що кожде право на світі було виборене силою, силою держало ся й держить ся. та що й на далі кожда людина й кожда нація мати ме користь лише з того права, яке собі сама виборе силою та(й) удержить силою — була до недавна чужа не лише масам нашого селянства, але загалови нашої т. зв. інтелігенції, не виключаючи й юристів. У нас кожде право не то що не виборювало ся народом, але й не росло як билина в полі*), а просто сотворювало ся цісарем або царем, і вдержувало ся ними, майже так само як світ богом.

Ідея, що в обороні права можно виступити силою не то проти приватних нарушителей того права, але й проти власти, против існуючих законів і навіть против самих держав, почала здіймати ся на Україні аж останніми роками, тай то дуже нерішучо й неясно. А тим часом теперішній момент у нашій історії такий, що від сякого чи такого рішення його залежить по-просту існуванє нашої нації.

Ось чому ся розвідка повинна бути при-

*) Навмисно вживаємо порівняня Савині-Пухти і не кажемо: „Розвивало ся само з себе, як мова“, — бо й се не йде без завзятої, хоч і не дуже голосної, боротьби — вкажемо хоть би на теперішній момент у розвою нашої української мови.

няга земляками горяче, яко найвідповіднійша теоретична підмога в їх теперішній боротьбі. Вона повинна втовкмачити в голови й серця всіх Українців зазначену повисше основну правду що до права та запалити їх до боротьби за свої людсько-національні права ще далеко більше, ніж вона се зробила з читачами тих 18 х цивілізованих націй, серед яких розійшла ся так давно і широко, і які всі мають від давна високо розвинене національне почутє, а 16 із них і свої власні держави, так що членам їх і при меншому напруженю сил не так тяжко бороти ся за свої права, як нам.

А проте мусимо де в чому перестерегти читачів. Вони не повинні дозволити збити себе з пантелику деяким*) хибним поглядам розвідки — а найперше, тому, що в ній не проведено виразної лінії межі шкідливими та користними для загалу змаганнями осіб і груп, але признано повну**) правну рацію на боротьбу в сім особистим і збірним інтересам, а тим самим і обопільну загальну боротьбу, дуже шкідливу для розвитку націй, особливо недержавних, як наша, де, на жаль, така боротьба те-ж ведеть ся від давна й доволі завзято***), напр. серед селянства — процесами за межі тай образи чести, навкірки Єрінгови, на думку котрого селянин не чутливий на свою честь, — лихо, яке, зрештою

*) У перводруці хибно: „усяким“ (1. VI. 1914. М. П.)

**) В перводруці хибно: „нову“ (2. VI. 1914. М. П.)

***) В перводруці хибно: „завзята“.

лютує ще більше серед військового стану, ставленого автором за взір, а властиво серед військової старшини, з великою кривдою для членів цивільних станів і навіть для простих жовнів, так що воно вже майже загально засуджено в цивілізованому світі.

З зазначеного повище становища автора виходить, що він признає правну рацію на боротьбу великим приватним інтересам, в тім числі, розумієть ся, й ґрунтовим, — і сей шкідливий для нашої нації погляд певно й сам кинеть ся в очи нашим читачам, котрі знають же, що великі ґрунти збито до купи насильством, особливо на Україні, де вони до того й допали ся в руки чужинцям. Наші читачі звернуть, певно, увагу на глузоване автора з „комунізму“, бо-ж тут діло не в „мутному багні комунізму“ (яке могло бути в початках історії, тай то в звязи з гуртовою працею!), а в новійшій, свідомій і здоровій спільности ґрунтових інтересів громад і країн, котра зрештою зовсім не виключає приватної ґрунтової власности тих, що коло неї працюють, се б то хліборобів.

Останнє ми підкреслюємо через те, що ся справа дуже важна на нашій Україні, власне тепер, коли має ся по просту сотворяти нові ґрунтові відносини — акт, який повинен би бути зроблений, розумієть ся, самими селянами, коли з него має для них бути тривка користь.

Іще лекше буде нашим читачам завважити ту для недержавних націй хибу розвідки, що в ній признаєть ся державам повну правну рацію на боротьбу з „внутрішнім ворогом“, се б то з ворохобниками проти держави, та

вимагаєть ся, аби кождий член суспільности ще й помагав чужій державній поліції. Наші українські інтереси, особисті тай збірні, дуже вже терплять від чужих державників — австро-угорських і російських — щоб ми мали признавати рацію сьому поглядови автора.

Найбільша хиба розвідки власне те, що в ній загалом натиснено більше на оборону стану посідання прав та(й) інтересів, ніж на соціяльну справедливість і на боротьбу загалу головно, коли не виключно, за неї — за заведене нових соціяльних відносин, а значить і нових одноцільних прав, рівно справедливих і корисних для всіх членів суспільности чи нації, а рівнобіжно з тим, і за навмисне систематичне виховане загалу до такої культурности, при якій намісьць загальної між-усобиці, — яка не може-ж бути ідеалом людського житя, як не є ним і війна (що відвертаєть ся тепер дипльоматичними переговорами та міжнародними мировими судами) — наставало би почуте загально-правної справедливости, чесности й довіря, при яких би шановано права й інтереси ближніх, особливо слабших і не-свідомих, із глибокого почутя морального обовязку, а не з боязни перед кулаком і карою, — рівень, до якого й піднімаєть ся помалу людність більше цивілізованих держав — тих, де найбільша політична воля та просвіта народніх мас, а в тім головно Швайцарії, котрої політичний лад мусить, на нашу гадку, бути й нашим політичним ідеалом у боротьбі за права України.

11. X. 1906.

М. Павлик.

И-57252

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

19. 460-

H-57252

19